

[Ministeren for kulturelle anliggender]

den stækkede evne til sprogdannelse i mange tilfælde fører til læsevanskeligheder.

Endelig er der indvandrere (i forhold til dansk og ofte også i forhold til deres eget sprog). Hos nogle midlertidigt syge samt hos en del psykiatriske patienter kan læseevnen være periodisk nedsat.

Tilsammen udgør alle disse grupper – specielt når de svage læsere tages med – en stor del af befolkningen, og det er sikkert flere, end det normalt antages.

Materialer for læsehandicappede

De materialer, der kan bære information til læsehandicappede i stedet for den almindelige trykte bog/tidsskrift/avis, er i første række bøger, tidsskrifter og aviser indlæst på lydbånd eller omsat i punktskrift. Lydmaterialerne kan teknisk anvendes af alle grupperne bortset fra totalt døve. Der findes også andre materialer, som kan anvendes af nogle af grupperne, f.eks. specielt tilrettelagte letlæselige bøger, storskriftbøger, bog + båndmaterialerne, film m.m., men redegørelsen vil blive koncentreret om lyd- og punktskriftmaterialerne.

Lydbøger

De lydbøger, der findes i folkebibliotekerne, produceres af bibliotekscentralen med baggrund i ophavsretslovens paragraf 18, stk. 2, og af forlagene.

Endvidere producerer statens bibliotek og trykkeri for blinde lydbøger til biblioteksbrug og til brug for blinde i erhverv.

Endelig produceres der lydbøger på Refsnæsskolen til biblioteks- og undervisningsbrug for blinde og svagsynede børn og unge, i instituttet for blinde og svagsynede til undervisningsbrug for blinde og svagsynede unge og voksne under uddannelse samt i Kristeligt Lydbibliotek.

I alt er der nu produceret ca. 12.500 lydbogstitler i Danmark.

Produktionen var i 1984 fordelt således: bibliotekscentralen 162, andre forlag 270, statens bibliotek og trykkeri for blinde (biblioteket) 429, (erhvervsafdelingen) 202, instituttet for blinde og svagsynede 278, Refsnæsskolen 101, Kristeligt Lydbibliotek 100, i alt 1.542 titler.

Hele denne produktion står til rådighed for blinde og svagtseende i et differentieret formidlingsmønster, medens 432 af titlerne står til rådighed for læsehandicappede gennem folkebibliotekerne.

Ved en ændring af ophavsretsloven i 1985 blev kredsen af mennesker, der må bruge lydbøger, som er produceret i henhold til denne lovs paragraf 18, stk. 2, udvidet til også at omfatte ordblinde og læsehandicappede.

Pr. 1. september i år havde 230 kommuner ud af de 247 eksisterende bibliotekssystemer udlån af lydbøger. Lånesamarbejde er indført i vidt omfang; i mange tilfælde har flere kommuner eller alle kommuner i et amt slået sig sammen om at løse denne opgave i fællesskab. Ved tildelingen af tilskud til centralbibliotekerne efter bibliotekslovens paragraf 18, stk. 2, i 1985 til indkøb af lydbøger var det en forudsætning, at centralbibliotekets lydbøger skulle stå til rådighed for alle de kommuner i amtet, som selv havde lydbøger på budgettet, og da samtlige centralbiblioteker har søgt og fået dette tilskud i 1985, er det i realiteten udtryk for, at der fra 1. januar 1986 eksisterer et lånesamarbejde med centralbiblioteket som det naturlige centrum i en overbygnings- og koordineringsfunktion. Det kan også nævnes, at mange amtskommuner yder særligt tilskud.

Statens bibliotek og trykkeri for blindes lydbøger er indtil videre ifølge reglementet forbeholdt blinde og svagtseende og enkelte andre stærkt handicappede. Det skyldes mangel på titler i tilstrækkeligt antal eksemplarer, men der arbejdes på at nå et niveau, hvor biblioteket kan påbegynde en funktion som *overbygning* for folkebibliotekerne og dermed for de lånere, der må låne lydbøger i disse.

Lydbøgerne på Refsnæsskolen, instituttet for blinde og svagsynede samt Kristeligt Lydbibliotek er forbeholdt blinde og svagtseende.

Den nuværende produktion af lydbøger er ikke tilstrækkelig stor til at dække behovet.

Der har dog været en positiv udvikling på lydbogsområdet en årrække, om end der på det sidste har været en vis stagnation blandt andet med hensyn til produktionen hos bibliotekscentralen og forlagene. Den nuværende produktion er udtryk for et ganske omfattende udvalg af årets litteraturtilbud – om end